

Дугінець Ганна

доктор економічних наук, професор,
завідувачка кафедри світової економіки

Саркісян Лариса

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри світової економіки

Київський національний торговельно-економічний університет
м. Київ, Україна

Ganna Duginets

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the World Economy Department

Larysa Sarkisian

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the World Economy Department

Kyiv National University of Trade and Economics
Kyiv, Ukraine

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

DIGITAL TRANSFORMATION OF TRADE AND ECONOMIC SYSTEMS OF UKRAINE

Існуючі в світовій економіці темпи розвитку та розрив технологічних змін в останні роки створюють безпрецедентні можливості, які посилюються за рахунок конвергенції цифрових, фізичних та біологічних технологій, що характеризують початок Четвертої промислової революції [7]. Ці нові технології мають значний потенціал стати джерелом зростання, але їхню подальшу еволюцію важко визначити. Отже, перед кожним актором світової економіки постає завдання: розкрити свій потенціал таким чином, щоб він був корисним для суспільства загалом, з огляду на те, що це також вплине на національний та глобальний розподіл доходів та можливостей, що зумовить значні структурні трансформації.

Інформаційні технології (ІТ) – це сучасна галузь економіки України, яка динамічно розвивається. Відзначимо, що коли мова йде про ІТ-сферу, то маються на увазі не лише інформаційні, а й телекомунікаційні технології. В цілому під ІТ-сферою слід розуміти сектор інформаційних і телекомунікаційних технологій, який є сукупністю галузей виробництва і сфери послуг, що займаються збором, передачею та відображенням інформації або даних за допомогою електронних засобів. З даного визначення видно, що ІТ-сфера складається з двох типів галузей: виробничої сфери та сфери послуг. При цьому виробничі галузі повинні бути залучені у процес обробки інформації та побудови комунікацій, включаючи передачу й відображення інформації. Крім того, компанії виробничих галузей повинні використовувати електронні засоби обробки для розпізнавання, вимірювання та/або запису фізичних даних чи контролю над фізичними процесами. Основною сферою діяльності галузей сфери послуг повинно бути виконання функцій обробки та передачі інформації з використанням електронних засобів [5]. ІТ-сфера є основою прогресу та проривних рішень у традиційних галузевих сферах, в яких здійснюється продуктивна діяльність людини.

Динамічний розвиток ІТ-сфери обумовлює її складність, швидкість змін та значну невизначеність технологічних траєкторій. Так, лише за 2018 рік ІТ-послуги принесли в бюджет України майже 10 млрд. грн. податків. Рік у рік дані цифри зростають у середньому на 20-25 %. Якщо у 2012 році внесок ІТ в економіку країни становив 0,8 % ВВП України, то нині – вже 4 %. На сьогодні експорт ІТ-послуг України приносить більше 5 млрд. доларів на рік, тоді як у 2013 році ця позначка ледь сягала 2 мільярдів [2]. Динамічність розвитку і перспективність самої ІТ-сфери є важливим мотивом у прийнятті рішення щодо розподілу ризику та об'єднання ресурсів серед її учасників. Не випадково саме в цій сфері конкуренція

часто переходить у співробітництво. Формування альянсів у ІТ-сфері дає можливість змінити прийняті на практиці застарілі стандарти і створити нові, оскільки партнери відкрито діляться своїми технологіями та об'єднують зусилля для перемоги над своїми загальними конкурентами.

Підписання Угоди про асоціацію України із Європейським Союзом, включно із торговельною частиною у 2014 році мало значний позитивний вплив на формування політики щодо регулювання цифрової трансформації торговельно-економічної системи України, незважаючи на те, що безпосередньо аспекти цифровізації не були зазначені у документі. Подальше поглиблення інтеграційних процесів між країнами, провідна роль ЄС у регулюванні цифрового ринку та визначення пріоритету «Європа, придатна для цифрової ери» для посилення конкурентоспроможності економіки ЄС матиме значний ефект і дозволить включити Україну в єдиний цифровий простір ЄС і забезпечить синергетичний ефект для розвитку продуктивності та конкурентоспроможності секторів національної економіки.

Наближення регуляторного середовища та цифрового розвитку України до рівня ЄС завдяки інтеграції України у єдиний цифровий ринок (ЄЦР) ЄС може підвищити експорт послуг з України до країн ЄС на 7,6-12,2%, а експорт товарів – на 11,8-17%. В той же час, експорт послуг з ЄС в Україну може збільшитися на 5,7- 9,1%, експорт товарів з ЄС в Україну – на 17,7-21,7% [3]. Інтеграція України до Єдиного цифрового ринку та Цифрового союзу ЄС є одним з основних пріоритетів як економічних відносин країни з Союзом, так й входження України у світову цифрову економіку [4].

Одними із прикладів застосування цифрових технологій для удосконалення торговельної політики та акумулювання даних в Україні є «Єдине вікно для міжнародної торгівлі» та введення статусу авторизованого економічного оператора. Механізм «Єдиного вікна» дозволяє забезпечити:

- 1) якісний контроль за виконанням підприємствами вимог законодавства;
- 2) оперативний обмін інформацією між митницею, підприємствами та державними органами;
- 3) протидію корупції – мінімізація offline-комунікацій під час здійснення контрольних процедур;
- 4) спрощення здійснення зовнішньоекономічної діяльності [1].

Зважаючи на суттєвий прогрес у розвитку цифрової економіки в Україні, доцільно розробити стратегію або програму розвитку цифрової торгівлі. Вона може реалізуватись через комплекс стимулюючих (заохочення становлення і розвитку нових секторів, що створюватимуть нові засоби виробництва, де вироблятимуться нові товари, надаватимуться нові послуги, а також просуватимуться нові бізнес-моделі) та дискримінаційних (локалізаційні заходи та регулювання з метою захисту приватності) заходів [6]. Транспарентність у формуванні політики та скорочення інформаційної асиметрії мають бути ключовими орієнтирами під час створення Програми. Комплексний документ має охоплювати розвиток цифрових екосистем, регулюванні трансграничних потоків даних, розширенні застосування ІКТ в секторах економіки, удосконаленні компетенцій у застосуванні цифрових навичок та підвищенні продуктивності.

Формування середовища діалогу між урядовими інституціями, бізнес-середовищем, громадськими організаціями також може мати значний ефект. Наразі основними органами виконавчої влади, які регулюють цифрові аспекти розвитку економіки є Міністерство цифрової трансформації (яке реалізує Проект наближення законодавства України та ЄС щодо розвитку цифрового ринку та скорочення торговельних обмежень) та Міністерство економіки (яке, в тому числі, реалізує Експортну стратегію). Можливо, доцільно об'єднати зусилля цих двох інституцій у міжвідомчому департаменті для кращого координування заходів щодо цифрової трансформації зовнішньоторговельної політики.

Перелік використаних джерел:

1. Єдине вікно для міжнародної торгівлі. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/the_only_window_for_international_trade-472
2. ІТ в Україні: куди ми рухаємося. URL: <https://dou.ua/lenta/columns/future-of-it-ukraine/>
3. Яворівський П., Таран С., Шепотило Т., Гаманюк О. Інтеграція України в єдиний цифровий простір ЄС. Київ, 2020. 34 с. URL: http://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/dig_ukraine_eu_15.12.2020- WEB_3.pdf
4. Шнирков О. І. ЄС: від єдиного цифрового ринку до цифрового союзу країн-членів. Міжнародні відносини. Серія "Економічні науки". 2019. Т.2, №20. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3790
5. Measuring the Information Economy 2002. OECD. URL: <http://www.oecd.org/internet/ieconomy/measuringtheinformationeconomy2002.htm>
6. Panchenko V. H. (2019) Tsyfrovyyi neoproteksionizm yak insturment nabuttia novykh porivnialnykh perevah [Digital neoprotectionism as a source for new comparative advantages. Mizhnarodni vidnosyny. Serii "Ekonomichni nauky". 2 (20). Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/ec_n/article/view/3802/3465 [in Ukrainian].
7. Schwab Klaus, The Forth Industrial Revolution (Geneva: World Economic Forum, 2016).

УДК 330.342:338.2(063)

Дудник Лариса

викладач ВСП «ВТЕФК КНТЕУ»

м. Вінниця, Україна

Павлюк Людмила

викладач ВСП «ВТЕФК КНТЕУ»

м. Вінниця, Україна

Larysa Dudnyk

Teacher of Separated structural Unit

«Vinnytsia Professional College of Trade and Economics of Kyiv National

University Trade and Economics»

Vinnytsia, Ukraine

Lyudmyla Pavlyuk

Teacher of Separated structural Unit

«Vinnytsia Professional College of Trade and Economics of Kyiv National

University Trade and Economics», Vinnytsia, Ukraine

СУТНІСТЬ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ: РОЛЬ ОСВІТИ ESSENCE OF DIDITAL COMPETENCE THE ROLE OF EDUCATION

Особливості розвитку сучасного глобального світу зумовлені процесами, що проявилися на зламі тисячоліть і набули широкого поступу на початку ХХІ ст., – це перехід до економіки знань та інформаційного суспільства і посилення цифровізації (цифрової трансформації), що визначають економічний та соціальний тип розвитку міжнародної й національної економік, регіонів та окремих міст.

Сьогодні розвиток цифрового середовища та глобальної мережі охоплює практично всі сфери життя. Орієнтиром, зокрема, у прийнятті на роботу є володіння людиною цифровими навичками, які дають можливість швидко та ефективно виконувати поставлені завдання, бути успішною та використовувати потенційні можливості. Тому особливого значення в системі освіти набуває питання, як забезпечити навчальний процес відповідними навчально-методичними засобами та навчальними програмами, щоб школа, університет, викладач і система підвищення кваліфікації викладачів відповідала сучасним глобальним і національним викликам й надавала сучасну підтримку у сфері цифрових технологій, розвивала та формувала сучасні цифрові компетенції [1].

Цифрові компетенції – це сукупність знань, здібностей, особливостей характеру і поведінки, які необхідні для того, щоб людина могла використовувати ІКТ та цифрові технології для досягнення цілей у своєму особистому або професійному житті. Компетенція у сфері цифрових технологій повинна сприйматися не лише як знання, що мають відношення